

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ
гр. Пловдив
вх. № ... 70 Р.6 Дело № ... 32
Получено на ... 25.09.2018

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на ОНС “доктор” по: област на висше образование

3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика;
научна специалност Икономика и управление

Автор на дисертационния труд: Крум Христов Христов, докторант към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив.

Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на фамилните земеделски стопанства“

Изготвил становището: доц. д-р Вания Стоянова Манолова, Аграрен Университет - Пловдив, катедра „Икономика“; област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика; научна специалност Икономика и управление, определена за член на научното жури със заповед № РД 16-601/30.08.2018 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема

Семейните стопанства доминират структурата на европейското земеделие като брой и по отношение на заетостта и брутния продукт, който осигуряват. Реформите от края на 90-те години на 20 в. в България и прилаганите политики наред с положителните имаха и негативни ефекти. Те доведоха до формиране на дуалистичен структурен модел на българското земеделие и сериозни деформации в производствената и отраслова структура. Вместо да се търси решение на тези проблеми през годините те се задълбочаваха. Това създаде сериозни социално-икономически последици за фамилните стопанства.

Актуалността на темата е безспорна. Фамилните стопанства са основна структурна единица в селските райони на България. Те са източник на доходи, заетост и мотивирани да опазват околната среда. Борбата с бедността и постигането на устойчиво развитие на селските райони е възможно само и единствено, ако се дъзدادат благоприятни условия за развитие на фамилните стопанства.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Цел на изследването: На база проучване на състоянието и предизвикателствата, пред които са изправени фамилните стопанства в България след присъединяването към ЕС, да се очертаят възможностите за тяхното развитие и да се идентифицират ефективни начини за тяхната подкрепа.

Задачи: (1) Проучване на теоретичните основи, формиращи поведението на фамилните стопанства; (2) Извеждане на теоретична рамка на проучването и изследователски хипотези. Избор на методи за набиране, обработка и анализ на информацията; (3) Анализ на факторите, влияещи върху развитието на семейните стопанства в България чрез избраната методика на изследване; (4) Идентифициране на предизвикателствата, ограничаващи развитието на семейните стопанства у нас; (5) Дефиниране на алтернативи за повишаване на възможностите за развитие, съобразени с особеностите и спецификите на семейните ферми.

Изследователска теза: семейните стопанства имат ограничени възможности за развитие и нисък достъп до подпомагане. Институционалната среда, в която те оперират им осигурява слаба подкрепа.

Методи: За набиране на собствена информация за изследването са използвани основно: (1) анкетният метод, (2) методът на интервюто и (3) методът включено наблюдение; при обработка и анализ на данните са използвани: (4) клъстер анализ, (5) регресионен анализ и (6) изследване на случай.

Целта на изследването е ясно формулирана. Поставените задачи позволяват логически последователно да се постигне целта. Методите на изследването позволяват да се формулират обосновани изводи и заключения, съобразно поставените цели и задачи.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационният труд е в обем 270 страници, от които 58 страници са теоретична част; 20 страници методика; 112 страници аналитична част; 37 страници конструктивна част; 26 страници изводи и препоръки; заключение 2 страници; 17 страници литература; В текста са включени 44 таблици и 20 фигури. Използвани са 149 литературни източника (81 на кирилица; 117 на латиница и 44 нормативни актове, справочници и други източници на кирилица и латиница).

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Дисертационният се състои от увод, три глави и изводи и препоръки. В увода са синтезирани: актуалността на проблема, основната теза, целта на работата, предмета, обекта и задачите на изследването.

Първа глава е теоретична и в нея авторът прави критичен преглед на дефинициите на фамилните стопанства и дефинира различни видове стопанства според поведението им. Разглеждат се също: предимствата и предизвикателствата пред фамилните стопанства; фамилните стопанства и устойчивото развитие; фактори, влияещи върху достъпа до подкрепа. Методичната част представя теоретичната рамка, хипотезите и методите за набиране, обработка и анализ на данните.

Втора глава е аналитична и разглежда: развитието на фамилните стопанства в България на база на официални статистически данни; характеристиките на изследваните стопанства; достъпа до подпомагане през периода 2007 – 2013 г.; достъпа до подпомагане през периода 20014 – 2020 г.; институционалната среда и директното подпомагане; институционалната среда и инвестиционното подпомагане.

В четвърта глава са направени обобщения и се дават насоки за развитие на семейните стопанства на европейско ниво, на национално ниво и на институционално ниво.

В изводите се дават препоръки за промяна на аграрната политика и препоръки за практиката на фамилните стопанства.

5. Приноси на дисертационния труд

Научни приноси

- Предложена дефиниция за семейни стопанства
- Разработена теоретична рамка за изследването на фамилните стопанства, включваща множество фактори.
- Представена е оригинална и комплексна методика за оценка на възможностите за достъп на фамилните стопанства до схемите за подпомагане

Практико-приложни приноси

- Установени са различията в поведението на фамилните стопанства, както и очакваните им реакции към прилаганите инструменти на аграрната политика.
- Предложена е промяна на аграрната политика – на ниво ЕС и национално ниво, насочена към отчитане характеристиките и особеностите на семейните стопанства и осигуряване на по-добри възможности за подкрепа.
- Обоснована е необходимостта от промени в институционалната среда за облекчаване на административната тежест върху семейните стопанства.
- Установени са проблемите и предизвикателствата пред семейните стопанства и е осъществена успешната им подкрепа при кандидатстване по линия на мерките за директно и инвестиционно подпомагане.
- Предлагат се възможности и насоки за развитие на фамилните стопанства с цел по-успешното синхронизиране на политиката с реалните потребности на производителите.

6. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам резултатите от изследването да бъдат публикувани в качествени списания на английски език, за да станат достояние на по-широк кръг от научната общност, а набелязаните насоки за бъдещи изследвания да бъдат реализирани.

7. Публикувани статии и автореферат

Във връзка с дисертацията са представени три публикации. Първата е публикувана през 2012г. в Сборник доклади от Международна научна конференция „Тенденции и предизвикателства в развитието на икономиката“, издателство „Наука и икономика“, Икономически Университет – Варна. Втората публикация е също от 2012 г. и е отпечатана в сборник доклади на Научно практическа електронна конференция с международно участие „Развитие на агробизнеса и селските райони в България и ЕС – перспективи 2020“, на Икономически Университет – Варна. Третата

публикация е публикувана през 2013 г. в Science & Technologies, Volume III, Number 7, 2013 Social studies 116.

Автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на усвоените от докторанта различни методи на изследване и приложен оригиналрен методичен подход, направените обобщения, изводи и препоръки считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оцена **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Крум Христов Христов образователната и научна степен "доктор" по научната специалност „Икономика и управление".

Дата: 21.09.2018 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:
(доц. д-р Ваня Манолова)

